

ZEMTURIŠ

LATGALES NOVADA NEDĒĻAS LAIKRAKSTS

Nr. 10 (55)

1996. GADA 22. MARTS

CENA 5 SANTĪMI

zineibom un losomū skūlom. 1972. goda 18. jūlijā Indianopolē, pēc ilgās slymōšonas, jys aizgōja myužēibā, aizlyugumā, kuru vadēja prelats A. Grosbergs, pīsadalēja nalaiķa bārni un mozbārni, kai arī vysas latvīšu kolonijas šajā zemē, ļaudis. Jō mērsteigōs atlikas guļdeitas Grovnhila mauzolejā Indianopolē.

Bērneibu un jauneibu J. Dyura pavādēja Piterpili pi brōļa Donata Dyuras, pēc pyrmō pasaulā kara pōrsacēle uz Leiksnas pogostu, kur beja nūpērcis Kirupes saimnīceibu. Tūmār pa lelōkajai daļai dzeivōja Reigā, ijmīdams svareigus iredņa omutus, kaidu laiku vadēja Īkšlitu ministrejās Latgolas litu departamenta latgaļu specialōs litas. Beja vīns nu aktīvōkajim politikim un tautys darbinīkim, pīsadalēja Latgolas Kriosteigūs zemniku

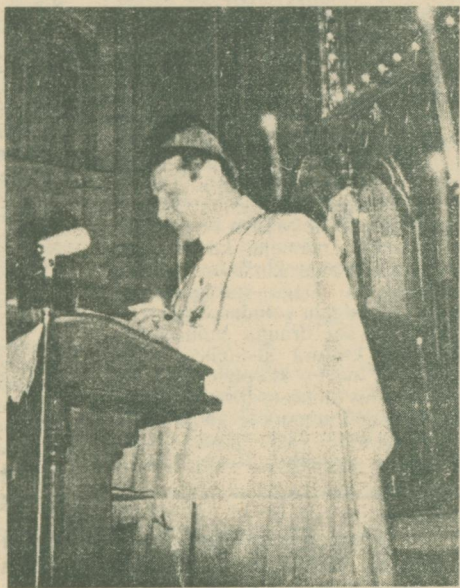
JYS VĪNMĀR BEJA JEZUPS

Šugod 29. martā aprit 100 godi nu tō, kai Gaigalovas pogostā pīdzyma sabīdrisks darbinīks Jezups Dyura. Daudzi «kauncēgi» latgališi Jezupi sevi nūsaukuši par Jāzēpiem, bet Jezups Dyura, kurs jau nu 1919. goda nūsadorbōja ar rakstnīceibu, vysu myužu palyka Jezups. Jō raksteitūs vōrdus publicēja «Latgolas Vōrds», «Zīdūnis», «Katōļu Dzeive», jys vadēja Latgolas skūlōtōju sagatavōšonys kursys, sarakstēja aritmetikas uzdavumu krōjumu, kai arī mōceibu grōmotas par dobas

partejā. Profesors Leonards Latkovskis grōmotā «Uzvōrdi, palames un dzymtas» rakstēja: «...Jezups Dyura parōdējis sevišķu talantu nūstōdeit saimīsteibu pīrkšzeimeigi kai strōdeigs, saprateigs un styngrs saimnīks». Tys vysš beja klōt pi jō sabīdriski politikiskajom aktivitatem. Kai politisks darbinīks aizstōvēja lobejū vierzīni, beja kristeigōs demokratejis pikritējs un presē īsastōja teiši par tū vierzīni un uzskotim, kurim pīdarēja.

DARBU SĀKUSI RĒZEKNES-AGLONAS DIECĒZE

No 1995. gada 7. decembra ar pāvesta Jāņa Pāvila II bullu izveidota Rēzeknes Aglonas diecēze ar bīskapa sēdekli un katedrāli. Piemīņas plāksne katedrālē, kuru līdz šim katoļi pazina ar Jēzus Sirds baznīcas nosaukumu, presbitērijā liecina, ka šis dievnamis svinīgi konsekrets 1914. gada 15. jūlijā un to izdarījis Mogiļevas metropolīts V. Kļučinskis.

Rēzeknes katedrāles garums ir 34,31 metri, platums — 22,95, krustpunktā tā 34,7 metrus plata. Jaunajā diecēzē ietilpst Krāslavas, Daugavpils, Balvu, Rēzeknes, Preiļu un Ludzas rajoni, 11 dekanāti — Daugavpils, Krāslavas, Dagdas, Aglonas, Preiļu, Livānu, Varakļānu, Rēzeknes, Ludzas, Viļakas un Naurānu. Diecēzes katedrāle ir arī Aglonas Dievmātes Debesīs uzņemšanas godam veltītā bazilīka. Diecēzē tagad ir ap 100 draudzes, 46 priesteri un mūki, galvenokārt

marīaņi, Rīgas garīgajā seminārā mācās 21 students. Par jaunizveidotās diecēzes bīskapu Svētais tēvs iecēlis Liepājas diecēzes bīskapu Jāni Buli, kurš šī gada 17. martā Rēzeknes katedrālē rīkoja svinīgu ingresu, piedaloties pāvesta sūtnim arhibīskapam J. Garsija Mulloram. **Alberts BUDŽE,** Tilžas prāvests Attēlā: bīskaps J. Bulis dievkalpojuma laikā.

Auseklis. Nr. 2. Piekdina, 14. Aprīlī. 1906. Athilde "Saklaj". Kā ir labok? Pēdā šķēdētā...

ODUMU TURKOPULI PĪMYNŪT. 1891. goda 27. aprēlī Preiļu pogostā pīdzyma Latgolā pazeistamais kooperācijas darbinīks agronom Odums Turkopuļs. Jys daudz rakstēja latgališu periodikā par zemkūpeibas vaicōjumim, 1919. — 1921. godā beja «Latgolas Vōrda» redaktors, redigēja 1920. un 1921. goda «Zemniku kalendaru».

SAEIMAS DEPUTĀTU LATGALES GRUPAS SĒDE 1996. GADA 27. FEBRUĀRĪ

Piedalījās deputāti R. Dilba, R. Jurdzs, A. Naglis, P. Tabūns, A. Rugāte, A. Seiksts.

kas nepieļauj skolas pārvietošanas iespējamību, jo tā ir līdzvērtīga tās slēgšanai. Tāpēc uz sēdi tika aicināts īpašo uzdevumu ministrs pašvaldību lietās E. Jurkāns, iepazīstināts ar dokumentiem un faktiem, savu attieksmi formulēja īsi: «Nepieļaušu, lai pašvaldības uzlabotu savus apstākļus uz kultūras un izglītības rēķina. Piektdien būšu Krāslavā. Jautājumam jāpieliek punkts.» Nenoliedzami, atzinību pelna ministra E. Jurkāna noteiktais viedoklis. Taču precizitātes labad jāpiebilst, ka par «punkta pielikšanu» būs jāvienojas diviem ministriem — pašvaldību un kultūras, protams, ne bez Krāslavas pilsētas domes un rajona padomes līdzdalības.

* Jautājuma par pašvaldību mācību iestāžu finansēšanu Latgales programmas ietvaros izskatīšanu pārcēlam uz nākošo sēdi 12. martā. Izglītības un zinātnes ministrijā vēl nav sagatavots pieprasītā finansējuma sadalījums.

Latgaļu mājas kultūras institūts kopš 1995. gada 1. novembra ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 642 tiek reorganizēts un atzīts par bāzi Latgales amatniecības meistarū skolas izveidei, tāpēc turpmāk tā finansēšana paredzēta no valsts budžeta.

* Toties Balvu amatniecības skolai paredzētā investīciju summa Ls 165000 darbnīcu korpusa celtniecības pabeigšanai iekļauta valsts budžeta prioritāšu sarakstā 1996. gadam. Arī šī skola turpmāk netīks finansēta no pašvaldību mācību iestādēm paredzētajiem līdzekļiem Latgales programmas ietvaros, jo

«Zemturiš» jau rakstīja par vairākiem preses izdevumiem, kuri «dienas gaismu» ieraudzīja pirms 100 un vairāk gadiem pie Latgales preses debesīm. Šodien atceramies 1909. gada 17. martā F. Trasuna vadībā iznākušo «Ausekli». Iznāca līdz 1907. gada augustam.

Taču goreidzniecības spīdums par sovas avīzes izdūšonu Trasuna vadēībā palyka spēkā, un mozlīt vēlōk Trasuns izdeve avīzi AUSEKLIS (1906 — 1907). Dažus mēnešus vīnlaiķēgi latgalim izgōja vasalas trejš avīzes. Tei nu beja navajadzeiga spēku šķaļdeišona. Tū apszaynōdams, N. Rancāns Sāklas izdūšonu apturēja. Nažēlesteibā īgryustō Gaisma arī dreiš beja spīsta apstātōt. Atlyka tikai Auseklis, kas 1907. godā arī izbeidze sovas gaitas. Ar tū pyrmūs treju avīžu eisais myužs beja nūslāgts.

arī šī skola ir Izglītības un zinātnes ministrijas, nevis pašvaldības pakļautībā. Pagājušajā gadā solītā nauda pārvērtīsies prioritātē šogad, bet vai tiks saņemta?! Tā, jāatzīst, bijusi Izglītības un zinātnes ministrijas prioritāte, nosakot investīciju objektus vai atstāšanu «prioritātēs». Deputāti var uzturēt tikai interesi par budžeta ieņēmumiem un atbilstošo pārdali paredzētajām prioritātēm.

* Nedēļu pēc valsts budžeta pieņemšanas saņēmām atbildi no Finanšu ministrijas par budžeta pieprasījumu iekļaut projektā no «prioritātēm» M. Gaiļa valdības solītos Ls 300000 aktierfilmas uzņemšanai pēc J. Streiča scenārija «Liktņdzirnas», kas veidots pēc J. Klīdzēja romāna «Snīgi». Patiesības labad jāsaka, ka:

1) šīs summas iekļaušanu Kultūras ministrijas pamatbudžetā nepieļāva Finanšu ministrijas noteiktais maksimālais izdevumu apmērs, jo šī summa tika prasīta papildus pagājušā gada apmēriem, tāpēc glābiņš bija vismaz «prioritātēs»; 2) finansu ministrs A. Kreitusa kungs gan Saeimā un frakcijā, gan Ministru kabinetā, gan kuluāros un koridoros solīja «tādu goda lietu nokārtot».

Tāpēc jo īpaši interesanta ir Finanšu ministrijas atbilde uz deputātu priekšlikumiem.

* Saņemts kārtējais «Zemturiš» numurs un redaktora priekšlikums rakstīt visiem grupas deputātiem.

A. RUGĀTE, deputātu grupas koordinatore

ALEKSIS RUBULIS NACIONALISMS

Senōtnē cylvāki izveidōja dzymtas un gintis, pēcōk arī ciļtis. Kūpeibā jī varēja vīgļōk medeit dzeivīnikus primitīvim irūcim, pōrvarēt upes un kolnu grādas kai nūmodnīki, kai arī aizastōvēt pret īnaidnikim. Dažaidi apstōklī praseja ciļtis apsavīnōt. Kotrā lelōkā

nūgrupējumā var atrast dažāideibu. Nav lobu voi ļaunu tautu, bet ir lobī un ļaunī indivīdi un jūs teorijas. Dēļ tō pastōv dažaidi uzskotī un tūs pīlītōšona prakšē. Kai pyrmais sofistis Protāgors, tai arī Aristotēļs uzskateja tautas par radeibas

fenomenū. Sv. Augustīns tam atroda pamatōjumu Beibēlē. Tauta navar uzturēt un sekmeigi atteisteit sovas nacionalōs interesēs bez naatkareigas valjsts. Baruhs Spinoza uzskateja, ka valjsts, resp., valdeibas uzdavums ir navys irūbežot pīļšōnu breiveibu, bet pasōrgōt jūs nu bailēm, lai jī varātu dzeivōt absolūtā drūšeibā. 19. godymā itālīšu teoretīks Džuzepe Mazīni emocionalī sauce: «Mīlejit sovu zemi! Myusu zeme ir myusu mōjas, kū Dīvs

mums ideve.» Bet jys atzyna arī cytu tautu tiseibas, tōpēc nūdybynōja kusteibu «Jaunō Eiropa», kuras mērķis beja tyvynōt tautas un uzturēt tū naatkareibu. Mazīni pastōvēja, ka vysas tautas ir leidzvērteigas un tom pīsanōk vīnādas tiseibas un cineiba. Britu premjers Viljams Gladstons praktikēja altruīsmu un sovā politiskā darbeibā ītvēre Kristus «Kolna mōceibu». Turpretim jō tautīs Dž. Cemberlens uzsvēre, ka angļu mīsiya ir

nūteikt vēsturi un kulturu vysam pasaulam. Sovos kolonijōs angļi tū nažēleigi pīkūpe, īpaši Indijā. Napoleons pīlītōja Kārļa Leļō varas metodi, ignorādams vēstures atteisteibu. Gēte respektēja franču karavodūni un atbaļstēja etnisku rubežu iznycynōšonu. Socialī darvinīsti, īpaši Z. A. Gobino un H. S. Cemberlens, spēre sūli tōļōk, aizstōvēt biologijas principu, kur vīneigi styprkōais un Nobeigums 2. lpp.

REDKOLĒGIJA: Valija Berkina – Jēkabpils, Jānis Elksnis – Latgales Kultūras centra izdevniecība, Pēteris Gleizdāns – Rēzekne, Jānis Kokins – Daugavpils, Anita Petkune – Krāslava, Antons Rancāns – Preiļi, Antons Slišāns – Balvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pēteris Zeile – Rīga, Jānis Žugovs – Rīga, ārzemju biroja vadītājs – Alberts Spoģis Minsterē.

CĪRULI SNIEGĀ...

V. BATARĀGS, O. RIHTERS

1986. gadā «Sportiņš» ziņoja, ka Rīgā ieradušies žūrijas komisijas priekšsēdētājs no FIBT Herberts Pitke un tās locekļi Gerhards Plisinskis (Austrālija), Andželo Fridzerio (Itālija). Rīgā, uz «Daugavas» stadiona mšakslīgā

ledus estakādes risinājās starptautiskas sacensības bobslejā «Dzintara bobs-86», piedalījās Vācijas, Rumānijas, Bulgārijas un citi ārzemju sportisti. Latviju pārstāvēja Z. Ekmanis ar J. Toni, M. Poikāns un I. Bērziņš, J. Jaudzems ar O. Kļaviņu un mūsu novadnieki V. Batarāgs (Preiļi) un O. Rihters (Rēzekne). Otomārs Rihters jau bija daudzkārtējs republikas čempions vieglatlētikā, 100 un 200 metru, kā arī stafetes 4x100 metru distancē, nu nolēmis sporta gaitas turpināt bobslejā.

Spraiga cīņa par «Dzintara boba-86» kausu izvērtās mūsējo starpā, Z. Ekmaņa — J. Tones un V. Batarāga — O. Rihtera ekipāžām, un tikai trīs sekundes simtdaļas

J. KĪPURS, O. RIHTERS
OLTENBERGĀ

Voldemāru un Otomāru šķira no pirmās vietas. Turpmāk, pateicoties V. Batarāga uzņēmībai, viņi

ar O. Rihteru 32 ekipāžu konkurencē kļuva par «Siguldas kausu» I. vietas ieguvējiem.

Otomārs Rihters izbraucis visas pasaules likločainās trasēs, cīnoties ar spēcīgākajiem Vācijas, Šveices un citu valstu bobsleja līderiem. Pasaules kausa izcīnā Vinterbergā (Vācijā) pirmo reizi bobsleja vēsturē uzvarētāju godināšanas ceremonijā mastā uzvijās neatkarīgās Latvijas sarkanbaltarkanais karogs — par godu Z. Ekmaņa vadītajām bobsleja četriniekam, kurš nostājās uz pjedestāla trešā pakāpiena — komandā bija arī O. Rihters. 1991. gada 20. martā šī Z. Ekmaņa ekipāža Siguldas trasē kļuva par čempioni. Nav smādējama arī ceturta vieta pasaulē, kuru

Altenbergas trasē izcīnīja olimpiskais čempions J. Kipurs pāri ar O. Rihteru.

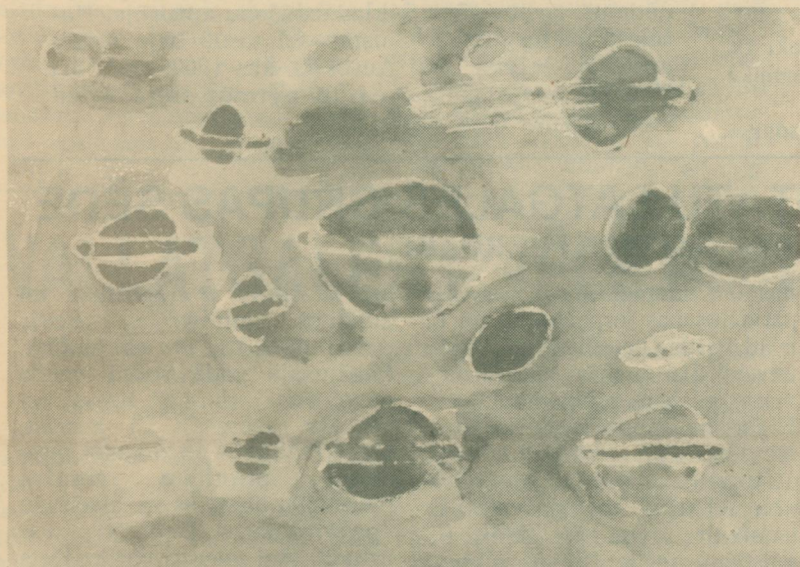
Kur vēl daudzas atzīstamas vietas pasaules un mūsmāju trasēs!

Turpinājums 3. lpp.

OTOMĀRS — «RĪGAS KAUSU»
DALĪBNIEKS

VĀRDS SKOLU JAUNATNEI 2A KLASE, PREIĻU 1. VIDUSSKOLA

MĀRIS BEČS «KOSMOSS»

ZAIGA KUZMINOVA «VIRSZEME»

LAURA RANCĀNE «ZEMZEME»

ALEKSIS RUBULIS

NACIONALISMS

pirmarotokais dreikst eksistēt. Šū veiru doktrīna sakrēit ar nacionālistu dziņu pēc «Lebensraum» (dzīves telpa) un ar komunistu ekspansiju uz cytu tautu rēķina.

Modernā laikā nacionālists nav tikai poetiska fraze vai stoptautysku tiseibu termins. Tagad nacionālists ir maize, lapnumš, teritorija, tērdzniecība, kulturala un ekonomiska atteisteiba, konkurence un vyss. Par tū daudzās valstīs uznyra šovinisms un varaskōre. Uzrunōdams karaspāku 1914. gada 4. augusta parādē, keizars Vilhelms II deklarēja: «Piminit, ka pats Dīvs izredzēja vōcu tautu. Uz mani, Vōcijas imperatoru, nūsalaide Dīva gors. Es asmu Jō zūbyns, irūcs un vitniks.» Leidzeigu uzskotu pōrstōvēja arī F. Hegels, kas rakstēja: «Valsts ir smadzines». Pēc jō, cylvāks vysu īgyst un valsts. Berlīnes universitates vēstures profesors Heinrihs fon Treičke mōcēja, ka pilšoni ir vērdziski pakļauti sovai valstij. Jū var uzskateit par Hitlera un Lenina priekštecī. Gladstons breidynōja eiropišus nu vōcu nacionālisma un uzkundzeibas. Kai zynom, rezultātā Hitlerš uzskateja vōcišus par speciālu rasi, nūgalynōdams miljonim ebreju, kristišu un ēygōnu.

Krivijā cylvāka personeibu pasōce vojōt ilgi pyrns komunisma. Lai tikai pimīnim Jōni Brīsmēigū. Piteri I krīvi sauc par sovū vyslabsirdeigōkū valdiniku. Bet, spēlējūt karu pīka pēc, cars apzynōti nūšōve vairōkus cylvākus. Mōceidamis byuvēt kuģus Londonā, Pīters Lelais ideve sovū mīsas sorgu angļu admiralam Mičelam stīpšonai uz mīku rota, lai radzātu, kai tys dorbojās. Vēsturniki rakstēja, ka Pīers I uzcele Pīterpili na uz sešom solom, bet uz strōdniku kaulim, kurus jys uzskateja par bezvērtēigim. Ari Puškīns tū pōrmete. Cara ivastōš reformas paleidzēja aristokratim izmontēt dzymtcylvākus. Pīters pats izraudzēja pareiztēigū metropolītus, dēļ tō jūs

bazneica kolpōja golvonukōrt valstij.

Karls Marks nūsastōja pret Lokes privatīpašuma teoriju. Jys tū atvitōja ar dorbu. Strōdnīkim, kas rūk ūgles, byuvej fabrikas un darbynojo māšinas, napalik nikas. Vyss aizit valstij. Lenins kontroversali apšasūleja nūdybynōt «demokratiju» ar «proletariata diktaturu». Vysu varu ekstremists uztecēja dažim profesionalim revolucionarim, kas militari kontrolēja tautas masas. Jo nu kaidom dzyma cyts uzskots, tod tū apzeimōja par «kontrevolucionaru» resp. inaidniku un pazudynōja. Sovā vilteibā Lenins apšuleja naatkareibu vysom tautom, tōpēc latvišu strelniki sōkumā atbalsteja jō partiju. Stalins likvidēja pat Lenina leidzstrōdnikus, kuri nabeja jam uzticēgi. Te otkon jōpimīn Hegels: «Pilšōna augstōkais uzdavums ir kolpōt valstij». Tys ir aptuveni tys pats, kū atzyna Dostojevskā varūns Raskoļnikovs: tauta ir materials, kai, pimāram, kīgels, kū daži «pōrcylvāki» izmontoj sovū projektu realizēšonai. Sovōs runōš Lenins vairōkkōrt balstējōš uz anarhista Tolstōja sauklim: nūst ar valdeibu, ar bazneicu, ar tīsu, ar policiju, ar naudu utt. Sovā naivitatē rakstnīks naapzineigi brugēja ceļu bolševismam.

Ari Latvijas valdeiba nabeja bez grākim. Tei slēdze vysas minoritāšu skūlas, izjamūt dažas Reigā. Lībīšim aizlidze izdūt sovū gramatiku, vōrdnēicu un folkloras krōjumu. Tys beja jōdora Igaunijā, kas paslyktyņōja obu valstu attiecības. Myusu vēstures grōmotas lapni rakstēja, ka pi myusu sasnāgumim pidar kuršu un lībīšu pōrlatvynōšona. Dažš sprunguls tyka imasts ari latgaļu volūdas skrytuli.

Pēc latvišu drauga humanista J. Herdera, kultura atsateista vīneigi nacionāli, navys stoptautyski. Tikai individualas tautas spēj radeit kulturu. Tai Andrejs Pumpurs aicynōja latvišus naizkleist svešumā, bet apszynōt sovū nacionālu syuteibu. Rusō uzskateja

lojalitati sovai tāvzemei gondreiz svātū.

Fakts ir, ka nav radeita Romas imperijas, Lelbritanijas, Padūmu Savīneibas voi universala literatura, muzyka, glezniceiba, volūda, arhitektura, folklorā un pat ēdini. Lai gon sportam lai taidam nav sovās vērtēibas, taču olimpiskōš spēlēs skateitōji pikūp nacionālu kriteriju un saspryndzynōti gaida sovās komandas uzvaru. Vysus šūs kulturalas elementus veicynoj atsevišķas tautas, ti ir napicīšami jūs identitatei un leidz ar tū eksistēncēi. F. Sillers rakstēja, ka vīneigi ar teatra nūdybynōšonu vōciši klyutu par nacijs. Leidzeigā nūlyukā Adolfs Alunāns sacerēja lūgas un ar sovū ceļojūšū teatri uzvede tōš uz Reigas, Vydzemes un Kūrzesmes skotuvem. K. Barons velteja vysu sovū dzeivi myusu goramontu krōšonai. Andryvs Jūrdzš skolu gaismā uzrakstēja pīcpadsmit sējumu; dimžāl, tikai divi uzglobōti. Pulka dyžanōk nūsastōja Pīters Miglinīks. Jys upurēja sovū dzeiveibu, lai aizstōvātu taisneibu un naatkareibu na tikai dzejā, bet ari disputā ar muižkungu un pēčōk tīsā. «Cik vīgli mērt par taisneibu,» varūns konstatēja. Daudzi cyti latvišu un sveštautu patrioti uperēja dzeivi par sovās tautas kulturu, slavi un breiveibu. Tys vyss ir napicīšams. Golu golā cylvāki, kurim ir kūpeiga vēsture, volūda, tradicijas un teritorija, apszynōt vīnā tautā sovū mērķu realizēšonai.

Politisku un saimnīcysku apsvārumu dēļ dažkōrt vairōkas tautas veidōt vīnū valsti kūpeigā teritorijā. Sveiciši uztur harmoniju bez jebkaidom gryuteibom, bet Dīnvydslavijā, Rumanijā, Belgijā un Cehoslovakijā palaikam uznrst spēcegi konflikti. Amerikas valsts svātkūs karūgi napleivoj Nujorkas geto, kuru apdzeivoj negerī. Prūtams, nikur pasaulī naiznycynōja tautas tik naciļvēceigi un masvēceigi kai Padūmu Savīneibā. Pavests Pījs XII aicynōja valdeibas izavaireit nu ekstrema nacionālisma pīlītōšanas, lai uzurātu taisneibu un harmoniju.

1994

VAI VĒL PIETIEK SPĒKA

Vai savā ikdienas skrējienā tev pietiek spēka un laika ticēt brīnumiem? Paskaties apkārt! Sniegs. Tu saki, par daudz? Bet nekas taču nav mūžīgs. Drīz urdzēs strauti un vīteros putni, un sasauksies kaķu pāri.

Tu teiksi, par skaļu? Bet laiks rit smilšu pulksteņos. Jāprot dzīvot redzot, dzirdot, saredzot un sadzirdot. Savu zemi, savus mākoņus, ritus un novakares stundas. Un galvenais, jāiejūtas savā vietā. Jābūt. Lai dzīvotu nevis atmiņās, bet mūžīgā ceļā uz pārvērtībām. Ar vērtībām, kas sākas šūpulī un vienmēr pulsē vārdā «Mājas».

Gribu atgriezties pie brīnumiem un apgalvot, ka dzīve ir brīnumu pilna. Viens no tiem ir grāmata. Ar savu elpu, stāstu, pieskārienu, dzīvību. Šodien kā brīnums manās rokās ir nonākusi Ontona Slišāna grāmata «Šērve jeb kur tavi ideāli?»

O. Slišāns raksta par savu laiku, tātad, par mūsu laiku. Mēs tur esam pieredzīgi. Varam atpazīt savus vaibs-

tus, notikumus, kas veido mūsu dzīvi. Burts pie burta spēlējas zilbēs un veido vārdus. Grāmata ir mūsu mazais kultūrvēsturiskais piemineklis. Daudz taustamāks un intīmāks, jo nebaidās ar mums palikt divvientulībā un uzrunāt, ieinteresēt, prierēt, mīlēt un dot, neprasot atpakaļ.

Pārskirstu lappuses. Grāmata runā ar mani, pirkstiem, skatienu un veidojas manās acīs tās seja. Liela nozīme ir ilustrācijām. Pētera Gleizdāna zīmējumi dzīvo savu atsevišķo dzīvi, bet nekļūst svešķermeni šīs grāmatas būtībai. O. Slišāna proza mūs uzrunā zemtekstos, kur nekas netiek pasniegts uz paplātes. Tā ir jāsagremo. Arī ilustrācijas mūs uzrunā tikai sev raksturīgajā valodā. Paviršs skatītājs paies garām, bet, ja ieskatīsies, paliks padzert tēju un ieklausīties, ko viņam gribējis pateikt mākslinieks.

Visam ir sākums. Arī šoreiz. Vispirms bija balta papīra lapa, tad atlidoja doma, nemanot ieskanējās spalvā un otas triepienā. Doma atdzīvojās. Arī zemtekstos. Sakustējās

«savas nastas nesējs». Tālumā nokūp benzīna dvinga — kāds savu nastu nes mašinizēti. Tas pats ceļš, tikai katram savādāk ējams. Tūli, tūli auto apsteigs gājēju un kā uzvaras gājienā, smagi dārdinot, pazudis aiz apvāršņa. Bet varbūt apstāsies un palīdzēs?

Mums katram ir savs smagums plecos. Kā un cik daudz mēs spējam iznest? Vai vispār nest?

Mirkli ir apstādīnāts. Mēs domājam un minam ne vairs gājēja mērķus, bet sveram savu plecu spēku un domas lidojumu. Akmens ir iekustināts.

Tēli ienāk manā pasaulē, nīrb apkārt, lido, sasauca, aprunā, šaubās, melo, sāpina un neatstāj vienaldzīgu. Nav spožu krāsu, zelta un skaļu lozungu. Ir sajūta it kā kutinātu izjūtas. Izkustinot un liekot padomāt. Domāt par brīnumu, kas dara brīnumus.

Kristīne ŠULCE,

Rēzeknes mākslas koledžas 4. kursa Telpu dizaina un reklāmas nodaļas audzēkne

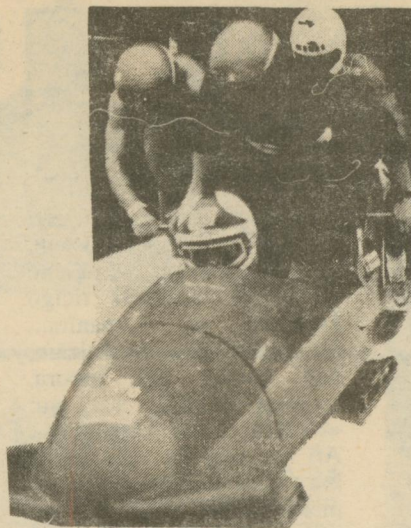
Latvijas valsts pirmie čempioni bobslejā. No kreisās: Z. Ekmanis, B. Artemjevs, O. Rihters un G. Osis.

Otomārs Rihters kļuvis par starptautiskas klases meistarību bobslejā un triju ziemas olimpisko spēļu dalībnieku: Kalgari (Kanāda), Albērvilla (Francija) un 1994. gada savas sporta gaitas noslēdza sniegotās norvēģijas trasē Hunderfosenē.

Viņš ir pirmais sportists no Latgales, kurš iekarojis trīs Olimpa virsotnes! «Olimps» neatzīst vārdu «bijušais», nav olimpisko eksčempionu, ir tikai čempioni, tāpēc nevar būt arī «bijušo» olimpisko spēļu dalībnieku — ir sacījis Kubertens.

Pierakstija

J. REINĪKS

MATERIĀLU
SAGATAVOJA
JĀNIS
RIHTERS
RĒZEKNĒ

Lillehammeras medaļas izgatavotas no Norvēģijas klinšu ležiem.

CAURI GADIEM UN NOTIKUMIEM

PAR RĒZEKNES TIPOGRĀFIJAS VĒSTURI STĀSTA DIREKTORS MARKS BRUZGULIS, PĒTERA GLEIZDĀNA ILUSTRĀCIJAS

1. turpinājums

Vietējā avīze valsts valodā tika iespiesta ar 1960. gadu, kopš tā laika periodiski izdevumi latgaļu valodā netika drukāti.

Lai turpinātu darbu apstākļu uzlabošanu tipogrāfijas strādniekiem, 1960. gadā, paralēli būvdarbiem dzīvojamās mājas celtniecībā, rosība valdīja arī tipogrāfijas teritorijā. Atstājot vietu pagalmam, būvējam papīra noliktavu, kas lielā mērā iespaidoja arī iespaiddarbu kvalitāti, jo papīra krājumi nu tika uzglabāti piemērotās telpās, zem jumta. Uzstādījām papīra griezamo mašīnu — līdz šim lielākus un mazākus rullus atvēra un papīru grieza ar speciāliem nažiem uz primitīva galda, daudz aizgāja zudumos. Kad jaunā noliktava bija uzcelta, telpās, kur līdz šim tika uzglabāts papīrs, paplašinājām ražošanas platības.

Zīmīgi, ka joprojām pieaug darba apjoms, līdz ar to kuplāks kļuva strādājošo pulks. Gluži nemanot izrādījās, ka mūsu papīra noliktava jau palikusi par šauru — nācās to paplašināt, būvēt jaunu piebūvi, darbu pabeidzām 1963. gadā, iegūstot 400 kvadrātmetru platību. Iekārtojām noliktavu atbilstoši prasībām un līdz ar to uz ilgāku laiku tika atrisināts papīra uzglabāšanas un sagriešanas jautājums.

Šajā, 1963. gadā, mūsu tipogrāfijā strādāja 36 dažādu amatu un specialitāšu strādnieki.

Lai papīra noliktavas celtniecība mums tolaik bija uzdevums numur viens, netika aizmirsts par darba apstākļu uzlabošanu arī tipogrāfijas ražošanas iecirkņos. Pasūtījām un rūpnīca izgatavoja jaunas burtliču darba vietas saliktuves ceļā — burteņu regāļus, materiālu plauktiņus, materiālu kastītes. Tehniskajām un tehnoloģiskajām prasībām atbilstoši spiestuves ceļā tika izvietota tehnika, darba galdi un tā sauktie «kailmateriālu» plaukti, metāla paliktņi papīra štābelēšanai, kā arī ratiņi papīra pārvietošanai ceļa telpās.

Spiestuvei iegādājāmies jaunu iespaidmašīnu DSP ar pneimatisku papīra pašpielicēju, tādejādi

izbrīvējot roku darbu šajā operācijā. Jaunas mašīnas parādījās arī saliktuves ceļā — divas burtu saliekamās — linotipi, korektūras preses, rindzāģis u. c.

Itin visur parūpējāmies, lai telpu apgaismojums atbilstu normatīviem — arī tas savukārt bija solis uz darba apstākļu uzlabošanu.

Ar 1966. gadu valdība, kā visur citur, sāka tipogrāfiju apvienošanu un centralizāciju. Ar Latvijas Poligrāfijas pārvaldes pavēli Rēzeknes tipogrāfijai pievienoja to, kas atradās Ludzā, Baznīcas ielā 22 un kur bija 16 strādājošie, padarot par mūsu filiāli. Sākās jaunas rūpes. Šajā filiālē strādājošajiem bija jāuzturas vecās telpās, ēkā, kuras īpašnieki bija deportēti uz gulagu, kur tie gāja bojā. Dzīva palikusi ir meita, kas dzīvo Rīgā.

Un pirmais uzdevums, kas tika izvirzīts «galvas uzņēmumam», bija darba apstākļu uzlabošana un ražošanas paplašināšana. Līdzekļu, protams, nebija.

Tomēr 1967. gadā, sākumā ar saviem spēkiem, vēlāk iesaistot Ludzas būvniekus, sākām celt piebūvi ar pagrabtelpām, kurās bija paredzēts uzstādīt centrālāpkures katlus, jo līdz šim te telpas apsildīja ar malkas krāsnīm.

Darba pirmā kārtā tika pabeigta, piebūve uzcelta, — ražošanas telpas līdz ar to paplašinājās par 70 kvadrātmetriem. Pirmajā piebūves stāvā izvietojām iespaidtehniku, citas telpas pārkārtojām atbilstoši tā laika tehnoloģiski sanitārajām prasībām.

Tas tolaik bija liels sasniegums, strādnieki, kā rakstīja rajona laikraksts, bija ļoti apmierināti.

Kādā no Rēzeknes uzņēmumu vadītāju kārtējām sanāksmēm 1968. gadā tika pieņemts lēmums, līdzdarbojoties ar citām organizācijām, Rāznas ezera krastā, Kaunatas ceļu krustojuma tuvumā būvēt atpūtas bāzi. Tika saņemta attiecīga Ministru Padomes atļauja un līdz ar to sākās mājiņu būve. Sava zemes gabals tika iedalīts arī tipogrāfijai, uz tā varējām izvietot trīs tādās mājiņas atpūtai. Lai te ko varētu uzcelt kopīgiem spēkiem, naudas, kā jau tas sen

pieņemts, nebija, tomēr mūsu tipogrāfijas darbinieki Romančuks, Rihters, Lontons, Čakšs atrada iespējas, paši ķērās pie darba un cēla divas mājiņas. Pa diviem vienu, bet tādu, ka tajā varēja atpūsties divas ģimenes. Būvdarbus pabeidza 1969. gadā. Tomēr to bija par maz, un 1972. gadā tika uzbūvēta trešā mājiņa, kurā tāpat vienlaicīgi varēja atpūsties divas ģimenes.

Šī mūsu atpūtas bāze, kas bija tāda kā minipilsētiņa, tika apgādāta ar visu nepieciešamo vasaras atpūtai — gultām un gultas veļu, atpūtas divāniem, traukiem. Istabiņās bija televizori, atpūtnieku rīcībā nodotas laivas un tamlīdzīgi. Vārdu sakot, iemītnieki varēja baudīt vasaras jaukumus pie ūdens un krāt spēkus. Vasaras mēnešos tās bija apdzīvotas pilnībā, nereti bez mūsu strādniekiem atpūtās arī ciemiņi no Rīgas, Maskavas un Sanktpēterburgas.

Atgriežoties atkal pie darba jautājumiem, gribas izcelt, ka šajā posmā bija pieaudzis pieprasījums pēc dažādām stingrās uzskaites veidlapām, daļu no pasūtījumiem uzticējām Ludzas filiālei. Te savukārt bija jāturpina paplašināšanā aizsāktie darbi. Agrāk iecerēto pieticīgāko pārkārtojumu vietā izšķīrāmies par triju stāvu korpusu, kur pagrabtelpās bija paredzēta vieta noliktavai ar papīra griezamo mašīnu, uz otro stāvu pārcelt saliktuves ceļu, bet trešo savukārt nodot vietējās redakcijas rīcībā. Vecajās telpās palika iespaidtehnika, tur atradām vietu gatavās produkcijas noliktavai un kantorim. Kopā visu jauno kompleksu pieslēdzām pilsētas apkures sistēmai. Vecā redakcijas ēka savukārt tika pielāgota un pārbūvēta dzīvokļiem, tos te nu bija trīs: divas saņēma tipogrāfijas darbinieki, vienu — redakcijas cilvēks.

Ludzas filiāles rekonstrukcija un paplašināšana līdz tagadējam izskatam un apjomiem tika veikta laikā no 1975. līdz 1978. gadam, līdz ar to strādājošo darba apstākļi bija pietuvināti tā laika visām prasībām, sanitārtehniskajām normām. Ludzas tipogrāfijai un bez vietējās laikraksta iespaidam arī uzskaites un grāmatvedības veidlapas, ielūgumus, brošūras un citu produkciju.

Tād, filiāles nu mums bija paplašinātas, labiekārtotas, šādām pārvērtībām nu vajadzēja skart arī galveno uzņēmumu pašu Rēzeknē. 1978. gadā tika pasūtīts un arī izgatavots projekts Rēzeknes tipogrāfijas piebūvei, tā paša gada septembrī uzsākti būvdarbi.

Nekavējoties bija jāatrisina jautājums par apsildīšanu šajā filiālē — te tāpat līdz šim darbojās krāšņu apkure. Pārgājām uz centrālāpkuri, 1976. gada decembrī šīs ēkas apsilde

tika pievienota pilsētas universālveikala apkures sistēmai.

Otrs neatliekamais uzdevums bija ražošanas paplašināšana, jo te plānoja iespiest tramvaju un trolejbusu braukšanas biļetes lielā daudzumā, kas savukārt prasīja papildus ražošanas platības. Tika izprojektēta divstāvēga piebūve. Projekts izgatavots 1977. gadā un tūdaļ pat rudenī sāka un ziemā būvdarbus beidza Rēzeknes Starpkolhozu celtniecības organizācija ar A. Bartaševicu priekšgalā.

Tomēr šī būvorganizācija veica tikai sienu, pārsegumu un jumta izbūvi, 1978. gada vasarā pie telpu iekšējās apdares bija jāķeras pašiem šeit strādājošajiem. Paldies jāsaņem par šo darbu Pigozņim, Tomuņam, Suseklim un citiem čaklajiem tipogrāfijas darbiniekiem. Viņi novāca būvgružus, iztīrīja telpas un nokrāsoja visu nepieciešamo, sakopa apkārtni. Bet laikposmā no 1978. līdz 1979. gadam Viļānu tipogrāfija tika pieslēgta visas pilsētas siltumtīklam.

Paplašinātajā ar divstāvēgu piebūvi objektā uzstādījām lielbieznes rindu lejamo, papīra un tā rullu griezamo mašīnu, pašpielicēju iespaidmašīnu, divas biļešu iespaidmašīnas «Greifpres», «zelta» spiedi, burtu saliekamo mašīnu, metāla kausējamo aparātu. Izgatavotas «fūras» produkcijas pārvietošanai, šaliktuvē — jaunas burtliču darba vietas un uzstādīta korektūras spiede. Kad tas bija padarīts, kā arī pēc telpu iekšējās apdares veikšanas, šī filiāle tāpat atbilda sanitārajām normām, strādājošajiem bija labi darba apstākļi.

Tād, filiāles nu mums bija paplašinātas, labiekārtotas, šādām pārvērtībām nu vajadzēja skart arī galveno uzņēmumu pašu Rēzeknē. 1978. gadā tika pasūtīts un arī izgatavots projekts Rēzeknes tipogrāfijas piebūvei, tā paša gada septembrī uzsākti būvdarbi.

Nobeigums sekos.

IZGLĪTĪBAS VEICINĀŠĀNAS BIEDRĪBA

izveidota Aglonas pagastā. Tās dibinātāju grupā bija deviņu cilvēku sastāvā, kurā ietilpa šajā ciematā dzīvojošais rajona padomes ekonomiskās plānošanas nodaļas vadītājs Valērijs Stūris, Gunārs Ratnieks un citi. Par jaunās biedrības vadītāju izraudzīts vietējās internātgimnāzijas padomes loceklis Staņislavs Gavars. «Zemturim» viņš pastāstīja, ka par biedrības potenciālajiem locekļiem var būt gan Aglonas vidusskolas, gan tuvumā esošās Jaunaglonas mehanizācijas skolas pasniedzēji, citi ciemata inteliģenti un vispār Aglonas pusē dzīvojošie cilvēki, kuri vēlas, lai šo izsenis apdzīvoto novadu pārzinātu izglītoti ļaudis. Saskaņā ar biedrības nolikumu un statūtiem tā uzņemas kultūrizglītojošās funkcijas un Aglonai, kas ir visas mūsu valsts katoļu cietale, jāklūst par augsti izglītotu un kulturālu novadu.

Kā vieni no pirmajiem jaunajā biedrībā iestājušies bibliotēkas, kultūras nama un citu pagasta iestāžu darbinieki.

A. MEŽMALIS

VINCENĀS MICKĀNS

SĀPNIS

Boltūs, vyzmainūs snīgūs,
Skaudrā, dzelēigā solā,
Izplauka septeņas rūzes,
Septeni breinumi spēji.
Pogolms pileja septēnom krōsom,
Septēnom syltom un teikamom

gaismom.
Sasytu plaukstas. Sauli un dabasus
aizklōja spōrni,
Bolti un ploti, kai myužēiba pate. —
Atskrēja septēni gulbi, septēni dabasu
putni.

— Aiznesit rūzes sōrtōs Preiļupes
krostūs
Meitinei munai, kur vosorā dzidōja
Ceiruli skali.

Saulainus zidus takōs kaisēja īvas...
Mōkūņus pacēlēs septēni putni
Ar septēnim zidim... —
Izdzysa septēnis gaismys;
Nykni visuli sakryta snigā.
Pasamādu... Ustobā žūžōja tymsa,
Baiga un bēdeiga,
Puļkstins lēni vēle laiku pret palāku
retu...

V. Mickāns beja dzimis 1913. gada 29. septembrī Bērģgaļa pogošta Ilzenē, 1942. gada 17. jūni kryta kaujā, dzejlīis «Daugovas Vēstnesi» ivitōts dreizi pēc autora nōves 1942. godā. Autors žurnala «Zidūnis» konkursā beja igyvis gūdalgotu vītu, beja navin dzejniks, bet arī lohbs publicists, sabīdrisks darbinīks. Atstōtais literarais montōjums gōjis būja.

Eduards KOZLOVSKIS,
juniors, Rēzeknē

JŪLIJS TRŪPS

SANTJA I

Divs ar zalta lūdi sirdi
liktns ar pērstu dziļi dziļi acis
man lāmumu pisprauž —
boltō skaistō sīvīte tova
nu myužēigi myužam!

Āmen —
kai myužēigai dzeivei
pikreitu es
jo nūpītnōka sapņa
nav maņ myužā bejis
kai smylga kai ūzulis
myusu laika stuņdes
kai osora kai smikli
kai tuksnēsīs šaltim
kai Tovas paradīzes dōrzenš
yyss skaisti pipīldeits
jo dzeive pōsoka nav

Reiz kod prājom byus jōti
tikai vīnu Divam lyugšu —
lai vēlreiz pīšāun
mani ar Tevi
1995

JĀNIS VIĻUMS

LAI LATVJU SAULE NENORIET

Lai latvju saule nenoriet
Mūsu zemes plašumos.
Lai latvju tauta nepazūd
Starp svešu zemju karotājiem.
Ne «Deutschland, Deutschland
über alles».

Ne iecienītā «Internationale», —
Latvietim vārdu būs teikt,
Jo tā ir viņa dzimtene.
Mums pieder Ziemeļvētki un
Lieldienas.

Un jautri Ligo svētki;
Mēs dzīvosim vēl nākotnei,
Lai zied un zaļo latvju zeme!

LEONS TOMAŠICKIS

1904. 22. 06 — 1996. 27. 02

MŪŽĪBĀ AIZGĀJIS DIŽGARS

Gadiem cauri, reizēm nievāta un apsmieta, pakalnā pie tajā laikā būvēt saktās un atslātās novārtā baznīcas augstajā kalnā pie Ludzas pilsdrupām, nereti apdraudēta, nostāvējusi Jaunavas Marijas figūra. Laikam gan no tīkotājiem novākt paglābta tikai tālab, ka daudzajos stāvēšanas gados paguvusi noslēpties aiz dekoratīviem

kokiem, ka ieslēgta ar dzelzi kaltu žogu aiz aprūsējušiem, sen nevirinātiem vārtiņiem, tāpēc, ka draudzes ticīgo aprūpēta un uzmanīta... Skulptūra stāvēja. Reizēm, kad taujāju pēc autora, saņēmu atbildi vai nu: «Nezinu!», vai klusēšanu... Arī tas bija kā sava veida žogs, aiz kura saglabāt šo meistardarbu. Vēlāk, kad jau biju paguvus iedzīvoties šajā pilsētā, nonācis ciešā saskarē ar vietējo novadpētniecības muzeju, uzzināju, ka to veidojis ludzānietis, skulptors Leons Tomašickis...

Vēl krietni vēlāk, kad sākās valodas par Rēzeknes «Māras» trešo augšamcelšanos, no aizgājušo gadu dziļēm izpeldēja, ka arī viens no šī pieminekļa projekta metu autoriem bijis Latvijas Mākslas akadēmijas students Leons Tomašickis...

Sociālisma laikos, 1970. gadā izdotajā Latvijas Mazajā enciklopēdijā, kurā pamatīgi daudz materiālu, kā arī citos līdzīga tipa plašākos un mazāk plašos izdevumos velti meklēt ziņas par šo mākslinieku. Protams, arī par

cieti, kuri savu talantu apliecinājuši brīvajā Latvijā, bet attīstītajā sociālismā noklusēti. 1938. gada augusta numurā studējošās jaunatnes žurnāls «Zidūnis» rakstīja, ka no 26 Rēzeknes pieminekļa projektiem par labāko atzīts L. Tomašicka darbs, kurā Latgale ir jaunavas atveidā, laimes pilna ar krustu rokā traucas uz augšu, pie tās kājām partizāns sarauj ķēdes, viņam, ceļos nometusies, cita jaunava liek galvā vainagu...

«Zidūnis» uzsvēra, ka L. Tomašickis ir apdāvināts mākslinieks, glezns un skulptūras veido ar kreiso roku, jo labā norauta līdz plecām, strādājot kādās dzimnāvās, ka tā paša gada vasarā Ludzā uzcelta viņa veidotā, ap četrus metrus augstā Dievmātes statuļa...

Jau tikai šo divu darbu pietiek (pieminekļi Rēzeknē celts mazliet pārveidotā, dinamiskākā veidā), lai L. Tomašickis būtu pieskaitāms novada dižgariem. Bet viņš ir atstājis daudz citu lielisku darbu, daudzi tagadējie mākslinieki lepi sauc viņu par savu skolotāju...

Nu lielā mākslinieka un sirsnīgā cilvēka gaitas uz šīs zemes ir pagātnē. Par spīti visam, arī noliegšanai, viņš nodzīvojis ilgu un raženu mūžu, atstājis dziļas pēdas mūsu novada un visas Latvijas kultūrvēsturē.

Lai viegls smilts Latgales dižajam dēlam!

A. RANCĀNS

L. TOMAŠICKA LATGALES ATBRĪVOSANAS PIEMINEKLIS

BIJA ARĪ CITI PARTIZĀNI

No drausmīgā murga, kurā pavadīti vairāk nekā 50 gadi un ko nu saucam par bolševistisko teroru, pagājis laiciņš. Šis mūsu gadsimta mēris, kas slēpās zem «demokrātisma» maskas, bija vislielākais tautu cietums. Tūkstoši strādnieku, zemnieku un intelektu bolševisma utopisko teoriju iespējami nonākusi galīgā postā un trūkmā.

Pēc komunisma mēra likvidēšanas nav jāaizmirst tēviņas un dzimtenes ienaidnieki, sarkanie kangari un VDK bendes, tādi, kā Noviks, Šustins, Eglītis, Dzintars, Batarāgs, Johansons, Frīdrihsons, Indrikovs, Dzenītis, Zemribo, Azāns un citi.

Nosodāma tādu «varoņu» kā Dzintars un Samsons, rīcība, kuri pēc otrā pasaules kara savos daiļdarbos apgalvoja, ka latviešu tauta ar lielu pacilātību un sajūsmu, labprātīgi atbalstīja sarkanos partizānus. Šādas melus viņi sekmīgi varēja pasniegt tikai lētiģigājiem kaut kur Āfrikā. Latviešu tauta sarkanos «atbrīvotājus» sauca par laupītājiem, marodieriem. To apstiprina fakti, kā ar iedzīvotājiem izrīkojās tie partizāni, kuru komandēja un izrīkoja Staņislavs Počs, Voldemārs Paegle ar komisāru Ignatu Kadakovski un kuri bazējās Lielgrīvu meža masīvā Kāpessila apkaimē.

1943. gada 16. janvāra naktī šie asinssuņi Tilžas pagastā pulksten divos naktī ielenca Viktorijas Deglavas māju. Ielauzušies iekšā, saimnieci izģērbja kailu un divdesmit grādu salā pakāra pie akas vindas. Māju nodedzināja, palika četri mazi bērni — dēli Arvids un Ādolfs, meitas Anna un Lūcija. Un tikai par to, ka viņas vīrs Andrejs Roskošs brīvprātīgi bija aizgājis austrumos karot pret sarkano mēri — komunismu. Samsona kungs kopā ar Sudmali, Gromu, Laiviņu, Oškalnu un citiem bija šo salašņu iedvesmotāji, vadoni un komandieri. Protams, ne bez Maskavas un «tautu tēva» Staļina svētības. Šis režīms vienam par skaistām acīm nedeva zelta zvaigzni.

Par kādu labprātīgu atbalstītāju varēja būt runa, ja nabaga zemnieki dzīvoja no rokas mutē, bija nospiesti un nomocīti ar nodokļiem un nodevām, ko devīgi uzlika vācu okupanti. Pašiem nebija ar ko uzturēt savas koplās ģimenes.

Man, četrpadsmitgadīgam zēnam, kopā ar tēvu nācās padzīvot pie radiem — Ādama Logina Kāpessila tuvumā, kad vajadzēja izstrādāt vāciešu uzliktās meža materiālu sagatavošanas normas. Redzēju, kā Kāpessila iedzīvotāji slēpa šo to no produktiem un mantām — šķūņos, riju pagrabos, vai pat bedrēs sniegā, rūpīgi nomaskēja. Arī tālab, lai neatrod sarkanie bandīti. Viņi par to dusmojās, ja mājās neko ēdamu neguva, gāja uz kūti, nodūra pēdējo cūku vai govī, neskatoties uz bērnu raudām un vecāku cilvēku vaimanām. Naktīs viņi lavījās pie iedzīvotāju māju durvīm un laužās iekšā, tikuši mājās, pārmeklēja visus kaktus, pievāca cimdus, zeķes, zābakus, kažokus, mēteļus, ziepes, sērkociņus, pulksteņus, radioaparātus, tējkannas, alumīnija traukus, katlus, cirvjus, zāģus... Maniem radniekiem — tantei un onkulim Siviņiem — šie «tautas atriebēji» lika novilkt zeķes un zābakus, no gultām paņēma palagus un spilvendrānas — esot vajadzīgi maskēšanās tērpu izgatavošanai. Visu redzēju personīgi, varu apliecināt jebkurā brīdī.

Tas nav piedodams, no tā visa mums jāattīras. Jo ātrāk, jo labāk, tikai tad mūsu tauta varēs plaukt un zelt.

Jānis BARKOVSKIS,
Ziemeļlatgales nacionālais
partizāns, izlūks sakariņš ar
segvārdu Smilga no Pētera Supes
(Cinitis) vienības vīriem.

Rubeņa kungam, kura vēstulē «Zemtura» 4. numerī izteiktais veidūklis atbilst vārdam latgališu nūskaņojumam.

Ādolfs BORBAĻS,
Jaunkalsnāvā

VAI LATGALES IZVĒLE BIJUSI PAREIZA?

DAINIS MJARTĀNS,
PRĀGĀ

Valdība nolēmusi tuvākajā laikā Saeimas akceptam nosūtīt likumprojektu «Par pašvaldību finansu izlīdzināšanu 1996. gadā». Tas nosaka, ka pašvaldību kopējie ieņēmumi šogad varētu būt 234 milj. latu. No šīs summas 205 milj. latu vietējā vara iegūs no nodokļiem un nodevām, bet 24 milj. latu iedos valsts no sava budžeta.

Tā kā lielākajai daļai pašvaldību nepietiek ar pašu savātajiem līdzekļiem, tad bagātākajām pašvaldībām (53) nāksies šķirties no daļas ienākumu (apt. 35 milj. latu), ko ar īpaša finansu izlīdzināšanas fonda starpniecību izsniegs trūcīgākajiem. Piem., Rīgai vajadzēs šķirties no 21,4 milj. latu, Ventspilij — no 3,2 milj. latu, savukārt Cēsu rajona pašvaldība papildus saņems 1,5 milj. latu, Rīgas rajons — 2,69 milj. latu.

Vairākos Latvijas rajonu laikrakstos publicēts Balvu raj. padomes priekšsēdētāja A. Kazinovska

izmisīgs palīgā sauciens (nolasīts arī Latv. inteligences atklātajā sanāksmē). Iepazīstinu ar dažām viņa izteiktajām domām. Balvu rajons — 33000 iedzīvotāju, no tīm vairāk nekā 10000 pensionāru, 23% no darba spējīgajiem iedzīvotājiem ir bezdarbnieki, bet pēc pašvaldību rīcībā esošās informācijas — bezdarbnieku skaits rajonā pārsniedz 40%.

Kas būtu jādara? Nekavējoties valstī jāievieš nodokļu diferencēšana, ņemot vērā kritērijus — ģeogrāfisko stāvokli, infrastruktūru un citus, jo Balvu uzņēmējs nav spējīgs konkurēt ar Rīgas uzņēmēju, nevar salīdzināt šo uzņēmumu rentabilitāti.

Pašvaldību budžets nozīmē slimnīcu, ceļu, siltuma, skolu un citu funkciju uzturēšanu, faktiski tas nozīmē uzturēt iedzīvotāju dzīves līmeni. Finansējumam, pēc pašvaldību vadītāju domām, jāpaliek vismaz 95-tā gada līmenī.

A. Kazinovskis uzsver, ka 1917. gadā, apvienojoties ar Kurzemes un Vidzemes latviešiem, Latgales

latvieši paredzēja, ka viņiem būs tiesības uz savu pašpārvaldi, kā arī pašnoteikšanās tiesības skolu un citos jautājumos. Kā zināms, šīs cerības sāka dīgt jau Satversmes veidošanās laikā, pēdējo triecienu deva Ulmaņa gādi un punktu pielika «Vienota valsts valodas režīma ieviešana».

Kazinovskis secina: «Šobrīd Rīgas attieksme pret Latgali, pret laukiem atgādina attieksmi, kāda pirms pieciem gadiem nāca no Maskavas pret Latviju. Bet vai daudzi zina, ka 1917. gadā latgaliešiem bija vismaz četras pašnoteikšanās iespējas? Pirmkārt, polji piedāvāja veidot kopīgu valsti. Otrkārt, Latgales latvieši varēja veidot kopīgu valsti ar lietuviešiem. Treškārt, latgalieši varēja veidot savu neatkarīgu valsti. Un ceturkārt, Latgales latvieši izšķīrās veidot kopēju valsti ar Kurzemes un Vidzemes latviešiem.

Bet, diemžēl, šodien ir pamats tam, ka rodas pārdomas, vai šī izvēle ir bijusi pareiza».

Par Latgales interešu

aizstāvēšanas lobiju, jāsecina, ka 6. Saeimā, līdzīgi, kā tas bija līdz šim, pārstāvēti deputāti no Latgales, taču Latgales iedzīvotājiem būtisko jautājumu risināšanā tiem nebūt nav pirmā prioritāte. Kā izņēmumu varam izcelt Latgales darba grupu, kurā strādā pa vairākām partijām izkaisītie Latgales deputāti, taču uz vispārējā fona viņu veiktajam ir maza ietekme.

Vienīgā Latgales partija, kas kandidēja uz Saeimu — Latgales Demokrātiskā partija — neieguva pietiekamu balsu skaitu, tā pārstāvēta tikai ar nosaukumu. Taču pašreizējais stāvoklis liecina, ka decentralizācijas ideja un politisko spēku apvienošanās reģionālā interešu grupā, proti, vienotā Latgales partijā, ir vienīgais risinājums, kā pārvarēt aizs starp Rīgu un provinci, starp lielpilsētu un lauku rajoniem. Uzskati, ka latgaliešiem vajadzētu aktīvi iesaistīties lielo partiju darbā un savas idejas realizēt tur, nav sevi attaisnojuši. Līdz šin Latgales problemātika tika izspēlēta vienīgi kā priekšvēlēšanu kārts, kas vēlāk aizkulisēs tiek kvalificēta par akmeni, kas gremdē pārējo Latvijas daļu attīstību.

NO VĒSTULĒM

LAI PALĪDZ DIEVS!

Es lasu «Zemturi» un nevaru nobrīnīties, ka tā slejās neatspoguļojas lauksaimniecība. Par visādiem jautājumiem tur var atrast atbildes, bet par lauksaimniecību — nekā.

Lai varētu ieskābēt kāpostus, tie vispirms ir jāizaudzē pašu zemē — mājās, bet ne jāievēd no ārzemēm. Kauna un negoda lieta, ka Latvijā ievēd no ārzemēm vairākus lauksaimniecības ražojumus (burkānus u. c.), bet paši negrib strādāt, par smagu. Tagad ir daudz vieglāk apstrādāt zemi, ir vairāki lauksaimniecības mašīnu (traktori u. c.).

Cik tad ilgi Latvija varēs pastāvēt, ja tā rikosies? To pārņems atkal kāda lielvalsts. Visātrāk to var izdarīt lielais «Lācis»!

Ko tad?.. Nevajadzēs pašiem domāt, bet tad jau nebūs arī Latvijas!!!

Latviešu tauta, nāciet pie prāta!!! Izbeidziet ākstīties, skriet pakal lielvalstīm. Tās var atļauties daudz ko, kā ASV — ja vienā štatā nezaug labība, citos ir labas ražas.

Latvijā nav zemes bagātību, kā tas ir Krievijā. Bet tā ar visu bagātību palika nabaga un citas valsts izputināja ar savu trako

komunismu... Lielākais Latvijas ienākumu avots — neaizsalstošās ostas un lauksaimniecības ražojumi (sviests, bekons u. c.).

Neviens cits Latviju nevar nostādīt uz kājām, kā jūs paši.

Mēs varam palīdzēt tikai morāli, varbūt arī materiāli. Nevienam nekas nenāk bez pūlēm...

Tā tad — pie darba! Ar neatlaidību var panākt, ja ne visu, tad ļoti daudz... Vai jums nav neviena brīvās Latvijas agronoma?

Lai Dievs jums palīdz iecelt saulītē savu tēvu zemi. Zemīte ir visu tautu barotāja, bet to jākopj un sēkla jāiesēj, lai noņemtu ražu...

Vai tad Latvija būs izņēmums?! Ar cienību,

Anna DIMANTE, ASV
1996. g. 24. februārī

NAV JĀGYS KŪPT KRŪPLU OSNU

V. Valeiņa kungs «Zemtura» 3. numerī ievērtis rokstu «Latgališu volūdai juodzeivoj...» Tūmā jys pamatoti bažējās par latgaliskās preses īšonu mozumā. Autors aicināj ar lītēt pareizu un kūptu volūdu, skūlēs mōcēt literarū latgališu volūdu. A pats jō roksts ir nalosoms dēļ tō, ka uzraksteits krūplā latgališu raksteibā.

Nav jāgys kūpt jau krūplu izdeigušu osnu, taipat navar runēt par šaidas modernizātas volūdas izkūpšonu. Izjamūt pošus latgalyskōs raksteibas reformatorus L. Leikumu, A. Breidaku un V. Valeini, pōrejīm šaida raksteiba nav pinamama. Jo tū censsis plaši kultivēt, strauji sasamozynōs jau tai nalaiais latgaliski losūšū cylvāku skaits.

Paļdis dramaturgam Arturam

Latgales novada nedēļas laikraksts.
Redkolēģija.
Dibinātājs — A. Rancāna
izdevniecība.

Masu informācijas līdzekļa
reģistrācijas apliecība Nr. 1609.
Iznāk no 1994. gada 30. decembra,
reizi nedēļā — piektdienās.

Izdevēja norēķinu konts Latvijas
Unibankas Rāznas filiālē Preiļos Nr.
468425, izdevēja adrese: A. Upiša iela
3-49, LV-5301, tālrunis 21516.

I iespiedlōksne, metiens — 1000 eks.
Datōrsalikums Livija KALVANE,
datōrāplaūšana Solvēiga SARKANE.
Iespiesta Rēzeknes tipogrāfijā
Baznīcas iela 28.